

Defence & Strategic Studies

Paper III

संरक्षण आणि सामरिकशास्त्र

प्रश्नपत्रिका III

Time Allowed : 2½ Hours]

[Maximum Marks : 200

Note :—This paper consists of four sections I, II, III and IV. Questions in all these sections are to be answered according to the instructions given in the concerned sections. There are totally 19 questions to be answered. Maximum marks are 200.

सूचना : या प्रश्नपत्रिकेत एकूण चार (4) भाग I, II, III आणि IV आहेत. प्रत्येक भागात त्या भागाच्या स्वतंत्र सूचना दिलेल्या आहेत. एकूण 19 प्रश्नांची उत्तरे देणे आवश्यक आहे. कमाल गुण 200 आहेत.

SECTION I

(खण्ड I)

Instructions :—In this section you have to attempt 2 (Q. No. 1 and Q. No. 2) questions in about 500 words each. Each question is assigned 20 marks.

सूचना :— ह्या भागामध्ये तुम्हाला प्रत्येकी 500 शब्दांत 2 (प्र. क्र. 1 व प्र. क्र. 2) प्रश्नांची उत्तरे लिहावयाची आहेत. प्रत्येक प्रश्नाला 20 गुण आहेत.

1. How have ethno-religious factors affected the structure of the modern nation state ?

वांशिक व धार्मिक घटकांचा आधुनिक राष्ट्राज्याच्या रचनेवर काय परिणाम झाला आहे ?

Or/(किंवा)

Discuss the concept of “World Government” as an instrument of global peace and security.

जागतिक शांतता व सुरक्षिततेचा एक मार्ग म्हणून “जागतिक सरकार” ह्या संकल्पनेबाबत चर्चा करा.

Or/(किंवा)

What is India’s stand on global warming in the international forum ?

जागतिक तापमान वाढीच्या संदर्भात अंतरराष्ट्रीय पातळीवर भारताची काय भूमिका आहे ?

2. What is Track II Diplomacy ? How relevant is it in resolving disputes ?

Track II राजनय म्हणजे काय ? संघर्ष सोडविण्यात त्याचा कितपत उपयोग असतो ?

Or/(किंवा)

In what way network centric warfare capability could play a significant role in future operational scenarios.

भविष्यातील लष्करी आराखड्याच्या मांडणीत नेटवर्क केंद्रित युद्धपद्धतीच्या क्षमतेचा कितपत परिणाम होऊ शकतो ?

Or/(किंवा)

Write an essay on India's Security Policy.

भारताच्या सुरक्षाविषयक धोरणावर निबंध लिहा.

SECTION II

(खण्ड II)

Instructions :—There are **3 (three)** (Q. No. **3** and Q. No. **5**) questions to be answered, each in about **300** words. These questions are based on the unit. Select *one* unit out of *five* units and answer all **3 (three)** questions given below it. Each question is assigned **15** marks.

सूचना :— या भागात **3 (तीन)** (प्र. क्र. **3** ते प्र. क्र. **5**) प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **300** शब्दांत लिहावयाची आहेत. हे प्रश्न तुमच्या निवडीच्या विषयासंबंधी आहेत. त्या **पाच** पर्यायांपैकी कोणताही **एक** युनिट निवडा व त्याखालील सर्व **3 (तीन)** प्रश्नांची उत्तरे लिहा. प्रत्येक प्रश्नाला **15** गुण आहेत.

Unit I

(एट I)

3. Why do you think India has failed to adopt Kautilya's wisdom on international politics.
अंतरराष्ट्रीय संबंधांबाबतचे कौटिल्य यांचे विचार भारताने का आत्मसात केले नाहीत असे तुम्हाला वाटते ?
4. Write a note on the Soviet view of detente.
सोव्हिएत रशियाचा देतांतविषयक दृष्टीकोन काय होता यावर टीप लिहा.
5. Do India's security objectives confirm to its national interest ?
भारताच्या राष्ट्रीय हिताशी भारताची सुरक्षाविषयक उद्दिष्टे समावेशक आहेत का ?

Unit II

(एट II)

3. Do you think small arms proliferation has become an important threat to national security.
आपल्या मते लहान शस्त्रांचा प्रसार हा आज राष्ट्रीय सुरक्षिततेला बाधक ठरत आहे का ?
4. "Ethnic nationalism based a right to self-determination is a new challenge to national integration." Comment.
"वांशिक राष्ट्रवादावर आधारित स्वयंनिर्णयाचा हक्क हे राष्ट्रीय एकात्मते समोर असलेले नवीन आव्हान आहे." भाष्य करा.
5. Do you think that Human Rights Organisations are coming in the way of fighting terrorism ?
आपल्या मते दहशतवादाविरोधी लढ्यात मानवी हक्कांच्यासाठी लढणाऱ्या संस्था अडचण निर्माण करतात का ?

Unit III

(एट III)

3. Examine the role of China in nuclear proliferation in South Asia.
दक्षिण आशियात अण्वशस्त्रांचा प्रसार करण्यात चीनचे काय योगदान आहे याचे परीक्षण करा.

4. What role is Indian Navy playing to tackle piracy in the high seas.
अंतरराष्ट्रीय समुद्रातील लुटारूंक विरुद्ध भारतीय नौसेना काय कामगिरी करित आहे ?
5. What military lessons can be learnt from the latest ethnic conflict in Sri Lanka ?
श्री लंकेतील अलिकडील वांशिक संघर्षातून आपण कोणते लष्करी निष्कर्ष काढू शकतो ?

Unit IV
(एट IV)

3. Do you think NGOs have a role in conflict resolution ? Explain citing reasons.
आपल्या मते स्वयंसेवी संस्थांना संघर्ष निवारणात काही कार्य असते का ? कारणे देऊन स्पष्ट करा.
4. Discuss Laws of the Sea as advocated by the UN.
संयुक्त राष्ट्रांनी मांडलेल्या सागरी कायद्यांवर चर्चा करा.
5. What changes have taken place in NATO in the post cold war era ?
शीतयुद्धोत्तर कालांत NATO मध्ये कोणते बदल झाले आहेत ?

Unit V
(एट V)

3. What are the steps taken by the Indian Military to keep abreast of technology driven wars of the 21st century.
एकवीसाव्या शतकात तंत्रज्ञानाच्या आधारे केल्या जाणाऱ्या युद्धपद्धतीला आत्मसात करण्यासाठी भारतीय सेनेने कोणती पाऊले उचलली आहेत ?
4. Discuss economic dimensions of national security.
राष्ट्रीय सुरक्षिततेच्या आर्थिक बाजू बाबत चर्चा करा.
5. Explain the characteristics of information warfare.
माहिती तंत्रज्ञानाच्या आधारीत केल्या जाणाऱ्या युद्ध पद्धतीची वैशिष्ट्ये सांगा.
- 3.

AUG - 16311/III

8. What is irredentism.
प्रत्याहरणवाद म्हणजे काय ?

SECTION IV
(खण्ड IV)

Instructions :—Below is a paragraph. Please read it carefully and answer the questions (Q. No. 15 to Q. No. 19) following it, each in about 30 words. Each question is assigned 5 (five) marks.

सूचना :— खाली एक परिच्छेद दिला आहे. तो कृपया काळजीपूर्वक वाचा, व त्याखालील प्रश्नांची (प्र. क्र. 15 ते प्र. क्र. 19) प्रत्येकी साधारणपणे 30 शब्दांत उत्तरे लिहा. प्रत्येक प्रश्नाला पाच (5) गुण आहेत.

The central purpose of the military is to serve as an instrument of war that can be directed against other political societies if necessary. This is why the development of the military as a separate and permanent institution coincided with the emergence of the state system in early modern Europe. Crucially, however, the armed forces can be put to either defensive or offensive uses. It is the capacity of the military to defend a country against external aggression that ensures that practically all countries have armed forces, the military being seen as no less essential to the modern state than a police force, the courts or a postal service. However, this defensive role has conflicting implications for the size and nature of the military.

On the one hand, the armed forces must be powerful enough to at least match the might of likely aggressors and, preferably, deter aggression in the first place. Not uncommonly, such calculations have led to arms races and resulted in war, as defensive build-ups have created international tension by appearing to neighbouring states to constitute an offensive threat. This certainly happened in the case of the naval race between the UK and imperial Germany in the years leading up to the outbreak of the First World War. However, an arms race that maintains an effective balance of power can also discourage military aggression, as was demonstrated by the Cold War. On the other hand, if the military has an exclusively defensive role, this can restrict it to long periods of inactivity, during which it must maintain a state of readiness that is never utilized. Moreover, success in deterring aggression may actually weaken public support for military spending, as such support is usually linked to the existence of a perceived threat.

When armed forces are used to pursue offensive or expansionist ends, the military becomes substantially more important. To wage war against other states requires both that the military is able and willing to act as an agent of aggression and that its offensive actions enjoy a significant measure of public support. Expansionist states are therefore usually characterized by a high level of military spending, the recruitment of military leaders into the process of policy-making, and the growth of militarism, in the sense that ideas and values usually associated with the military are spread throughout civilian society. The classic example of a militaristic regime was Hitler's Germany.

लष्कराचे महत्वाचे कार्य हे असते की त्याचा वेळ प्रसंगी एखाद्या राजकीय समाजाविरुद्ध वापर करता येऊ शकतो. म्हणूनच अधुनिक युगाच्या सुरुवातीच्या काळात युरोप मध्ये जेव्हा राष्ट्राज्य व्यवस्था निर्माण होत होती त्याच काळात लष्करी ही एक कायमस्वरूपी स्वतंत्र संस्था म्हणून उदयास आली. मात्र लष्कराचा वापर हा आक्रमणाकरिता किंवा संरक्षणाकरिता करता

16. What is the 'defensive' role of the military.

लष्कराचे 'संरक्षणात्मक' कार्य काय आहे ?

17. What are the implications of the defensive role of the military to peace and security ?

शांतता व सुरक्षा राखण्यात लष्कराच्या संरक्षणात्मक कार्याचे काय महत्व आहे ?

AUG - 16311/III

ROUGH WORK

AUG - 16311/III

ROUGH WORK